

REKREATIE IN HET NATUURGEBIED LEUVENHORST

Pieter J.Slim

Wageningen, januari 1981

6 mnd. in 1980 (gecombineerd met 6 mnd. Vegetatiekunde)

Landbouwhogeschool Wageningen

Vakgroep Natuurbeheer

Rapport no. LH/Nb nr. 570

Projektleidster: Mw.dr.C.J.M.Sloet van Oldruitenborgh

GEGEVENS UITSLUITEND VOOR INTERN GEBRUIK

OVERNAME SLECHTS TOEGESTAAN NA OVERLEG MET DE PROJEKLEIDER.

INHOUD

I	Voorwoord	2
II	Inleiding	
	1. Aanleiding tot het onderzoek	3
	2. Ligging studiegebied	4
	3. Geschiedenis van Leuvenhorst	4
	4. Beschrijving Leuvenhorst	8
	4.1 Geologie en geomorfologie	8
	4.2 Bodem-Landschap-Waterhuishouding	11
	4.3 Vegetatie	11
	4.4 Gebruik-beheer-beïnvloeding vroeger en nu	13
III	Het vegetatieonderzoek	16
	1. Inleiding	16
	2. De vegetatiekaart	16
	3. Invloed van de bosbouw	20
	4. Beoordeling van de vegetatie	21
IV	Het recreatieonderzoek	27
	1. Inleiding	27
	2. De ontsluiting	28
	3. Voorzieningen	30
	4. De recreanten	33
	5. Invloed op de beek	34
	6. Samenvatting	35
V	Richtlijnen voor het toekomstig beheer	36
	0. Inleiding	36
	1. Ontwikkeling ten aanzien van de vegetatie	36
	2. Ontwikkeling ten aanzien van de recreatie	38
VI	Voorstel recreatiezonering	43
VII	Samenvatting	51
	Geraadpleegde literatuur	52
	Bijlagen (2) + kaarten (3)	

I VOORWOORD

Dit onderzoek naar de invloed van de recreatie op de vegetatie in het natuurreservaat Leuvenhorst sluit aan op mijn onderzoek naar de vegetatie van dit gebied, wat ik deed voor de vakgroep vegetatiekunde, plantenoekologie en onkruidkunde (Slim, 1981) en werd verricht naar aanleiding van een verzoek van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

Tesamen met deze onderzoeken is er ook onderzoek verricht naar de grote herbivoren in het gebied door A.Ebregt en werd bodemkundig-onderzoek verricht door ir.E.van Es. Zie hiervoor de betreffende verslagen.

Het onderzoek werd gedaan voor het vak Natuurbeheer en valt binnen het kader van mijn biologiestudie aan de Landbouwhogeschool.

Bij mijn onderzoek werd ik begeleid door Mw.dr.C.Sloet van Oldruitenborgh van de afdeling natuurbeheer, terwijl J.van der Made van deze afdeling mij ook met praktische raad terzijde stond.

Voor het verzamelen van mijn gegevens en de uiteindelijke verwerking ervan (vermenigvuldiging kaarten en de technische punten daarvan met name) stonden de volgende personen mij met raad en/of daad bij, waarvoor mijn hartelijke dank: drs.E.Ott, drs.A.Masselink en H.Klees, allen van de afdeling Vegetatiekunde, plantenoekologie en onkruidkunde, P.Bakker (Natuurmonumenten) en niet te vergeten M.v.d.Hoorn, opzichter van Leuvenhorst, die interessante, aardige en opvallende verhalen wist te vertellen over zijn werk in het gebied en over het gebied zelf.

Naast de financiële bijdrage van de LH droeg ook Natuurmonumenten een steentje bij, zodat ik zonder al te grote problemen mijn werk kon doen.

II INLEIDING

1. Aanleiding tot het onderzoek

Aanleiding tot dit onderzoek was de vraag van Natuurmonumenten naar de invloed van en de toekomstige mogelijkheden voor de recreatie op Leuvenhorst.

Leuvenhorst was in 1978 door de vereniging aangekocht en er dienen beheersrichtlijnen voor het toekomstig beheer van dit natuurreserveaat te worden opgesteld. Hiertoe zijn de in het voorwoord genoemde onderzoeken gestart.

Hoewel er twee vegetatiekarteringen van het gebied waren, te weten één 1:25.000 door het RIN (Veluweonderzoek 1977) en één 1:10.000 van G.van Dijk uit 1972, was het wenselijk nog eens een kartering 1:10.000 te maken. Dit daar de eerste (RIN) op een te grote schaal is om goed te gebruiken voor het beheer en de tweede (v.Dijk) onvolledig is. Zie voor deze kartering het rapport "Vegetatieonderzoek op Leuvenhorst" (Slim, 1981). Het resultaat, de vegetatiekaart, is voor dit rapport ook gebruikt.

Probleem en doel voor het Natuurbeheeronderzoek werden als volgt geformuleerd:

- probleem: het recent door Natuurmonumenten aangekochte natuurgebied Leuvenhorst heeft een zeker, niet volledig bekend, gebruik. Gezien de aktuële en potentiële natuurwaarden van het gebied is een niet geleide uitbreiding van de recreatie in het gebied niet wenselijk. Bovendien is onbekend wat de gevolgen tot nu toe zijn voor met name de vegetatie in het gebied.
- doel: ten eerste een onderzoek naar de huidige stand van zaken wat betreft de recreatie in het gebied en de gevolgen die tot nu toe zijn waar te nemen. In het bijzonder wordt de vegetatie hierbij betrokken. Vervolgens dient er in overleg met de andere onderzoekers (Ebregt en v.Es) een recreatiezoneringsplan en richtlijnen voor de inrichting en beheer van het gebied te worden opgesteld.

Over de voorzieningen kan het volgende worden gezegd:

- Fietspaden: de bestaande schelpenpaden handhaven. Men mag ook op de zandpaden rijden, wat verder geen kwaad kan. Verharden van deze paden moet niet gebeuren, aangezien dit wellicht mensen trekt, wat de rust in het gebied niet ten goede komt. De route via de Nieuwe Traa en het bospad naar Beekhuizen van de VVV-Elspeet moet komen te vervallen (zie hoofdstuk V-2).
- Wandelroutes: naast kleine wijzigingen in bestaande routes stellen wij ook een nieuwe voor. Deze is zeker voor geoefende wandelaars, gezien de lengte (20 à 25 km.), aan te bevelen. Deze route vanaf Hulshorst via het Hulshorsterzand en Leuvenhorst naar Beekhuizen en verder naar Ermelo, kan eventueel bekort worden door het pad langs de beek te nemen (Nieuwe Traa) en zo terug naar Hulshorst. Andere wandelroutes op Leuvenhorst zijn ons inziens niet wenselijk.

De gele route die de beek aandoet dient verlegd te worden, zoals in de figuur is aangegeven. De NS-wandelroute kan blijven bestaan met de volgende wijziging: het begin en eind van de route valt samen met de gele route. De Fonteinbergroute is ook iets veranderd gezien het nieuwe padennet.

Alle andere routes kunnen gehandhaafd blijven.

- Ruiterroute: gezien de verstoring die paarden teweeg brengen, m.n. schade aan korstmossen, moeten de ruiterroutes op Leuvenhorst beperkt in getal blijven. Wij stellen dan ook voor alleen de Poolse- en Hierderweg hiervoor te bestemmen. Verder zijn wat wijzigingen in het bestaande ruiterspadennet in het Leuvenumsebos aangebracht (zie figuur 10).
- Bebording: ter nadere informatie aan de rekreant zijn borden met informatie over het gebied en zijn bijzonderheden (flora, fauna, geomorfologie, geschiedenis) zeker nuttig. Deze zouden op belangrijke invalswegen en/of aan het begin van wandelroutes geplaatst kunnen worden (vergelijk Deelerwoud).

Wij dachten aan:

- begin Schapendrift (Stakenberg)
- begin Hierderweg (staat al iets dergelijks)
- bij de waterval
- bij het Cyriaaische veld (begin wandelroutes)
- begin Poolseweg (bij het wildrooster)

Algemeen: zoals op de kaart al duidelijk is, wordt vooral de zuidwestpunt van het Leuvenumsebos voor enige recreatie bestemd, terwijl Leuvenhorst zoveel mogelijk van de recreatie wordt gevrijwaard. Bovendien moet dit plan worden gezien als eerste aanzet tot een inrichting

van het gebied, waarbij in de toekomst de nadruk nog meer expliciet op de functie van natuurreservaat komt te liggen. Met name het padennet zal dan nog grofmaziger gemaakt kunnen worden.

SAMENVATTING

Eind 1977 kreeg de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland het landgoed Leuvenhorst in eigendom. Het gebied heeft een bepaald rekreatief gebruik, zonder dat ruimtelijke inrichting en beheer geheel is afgesteld op de aanwezige en potentieel aanwezige natuurwaarden.

Doel van het onderzoek was dan ook het opstellen van een recreatiezoneringsplan met richtlijnen voor inrichting en beheer.

Hiervoor is eerst een vegetatiekartering volgens de methode van v.d.Brink/v.d.Werff (Veluwerapport) gemaakt (zie ook mijn verslag voor Vegetatiekunde 1981) en is er gekeken naar de effecten van recreatie op bodem, flora en vegetatie. Hiertoe is er ook een kaart vervaardigd welke een overzicht geeft van de beïnvloeding van de paden in het gebied. Verder notitie van vervuiling, gebruik van terrein door recreanten, aantallen, enz.

Al deze gegevens zijn in kaart gebracht, in een tabel verwerkt of op andere wijze vastgelegd, waardoor er inzicht ontstond in de actuele toestand en waarden van het gebied. Ook de potentiële waarden worden besproken.

Naar aanleiding van deze gegevens en het onderzoek van Arthur Ebregt naar de grote herbivoren in het gebied, is een recreatiezoneringsplan opgesteld met richtlijnen t.a.v. ontsluiting, bebording en een idee voor een wat grofmaziger padennet. Ook is een wandelroute voor het gebied uitgedacht, welke door fraaie delen van het gebied leidt en een goed beeld geeft van de Leuvenhorst zonder dit, naar wij hopen, verder ernstig aan te tasten.